

NORGES SVALBARD- OG ISHAVS-UNDERSØKELSER
LEDER: ADOLF HOEL

MEDDELELSER

Nr. 61

BJARNE AAGAARD

DEN GAMLE HVALFANGST

KAPITLER AV DENS HISTORIE
1767—1886

MED 20 ILLUSTRASJONER I TEKSTEN

OSLO
I KOMMISJON HOS JACOB DYBWAD
1944

NORGES SVALBARD- OG ISHAVS-UNDERSØKELSER

Observatoriegaten 1, Oslo

MEDDELELSER:

- Nr. 1. PETERSEN, K., *Isforholdene i Nordishavet i 1881 og 1882*. Optrykk av avis-artikler. Med en innledn. av A. Hoel. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 1, h. 4. 1926. Kr. 1,00. [Utsolgt.]
- ” 2. HOEL, A., *Om ordningen av de territoriale krav på Svalbard*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 2, h. 1. 1928. Kr. 1,60. [Utsolgt.]
- ” 3. HOEL, A., *Suverenitetsspørsmålene i polartraktene*. — Særtr. av Nordmands-Forbundet, årg. 21, h. 4 & 5. 1928. Kr. 1,00. [Utsolgt.]
- ” 4. BROCH, O. J., E. FJELD og A. HØYGAARD, *På ski over den sydlige del av Spitsbergen*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 2, h. 3—4. 1928. Kr. 1,00.
- ” 5. TANDBERG, ROLF S., *Med hundespenn på eftersøking efter „Italia“-folkene*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr. b. 2, h. 3—4. 1928. Kr. 2,20.
- ” 6. KJÆR, R., *Farvannsbeskrivelse over kysten av Bjørnøya*. 1929. Kr. 1,60.
- ” 7. NORGES SVALBARD- OG ISHAVS-UNDERSØKELSER, *Jan Mayen. En oversikt over øens natur, historie og bygning*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 2, h. 7. 1929. Kr. 1,60. [Utsolgt.]
- ” 8. I. LID, JOHANNES, *Mariskardet på Svalbard*. II. ISACHSEN, FRIDTJOV, *Tidligere utforskning av området mellem Isfjorden og Wijdebay på Svalbard*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 2, h. 7. 1929. Kr. 1,60.
- ” 9. LYNGE, B., *Moskusoksen i Øst-Grønland*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 3, h. 1. 1930. Kr. 1,60. [Utsolgt.]
- ” 10. NORGES SVALBARD- OG ISHAVS-UNDERSØKELSER, *Dagbok ført av Adolf Brandal under en overvintring på Øst-Grønland 1908—1909*. 1930. Kr. 3,40. [Utsolgt.]
- ” 11. ORVIN, A. K., *Ekspedisjonen til Øst-Grønland med „Veslekari“ sommeren 1929*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 3, h. 2—3. 1930. Kr. 2,80.
- ” 12. ISACHSEN, G., *I. Norske Undersøkelser ved Sydpollendet 1929—31. II. „Norvegia“-ekspedisjonen 1930—31*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 3, h. 5—8. 1931. Kr. 1,60.
- ” 13. *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjoner sommeren 1930*. I. ORVIN, A. K., *Ekspedisjonen til Jan Mayen og Øst-Grønland*. II. KJÆR, R., *Ekspedisjonen til Svalbard-farvannene*. III. FREBOLD, H., *Ekspedisjonen til Spitsbergen*. IV. HORN, G., *Ekspedisjonen til Frans Josefs Land*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 3, h. 5—8. 1931. Kr. 2,20.
- ” 14. I. HØEG, O. A., *The Fossil Wood from the Tertiary at Myggbukta, East Greenland*. II. ORVIN, A. K., *A Fossil River Bed in East Greenland*. — Særtr. av Norsk Geol. Tidsskr., b. 12. 1931. Kr. 3,60.
- ” 15. VOGT, T., *Landets senkning i nutiden på Spitsbergen og Øst-Grønland*. — Særtr. av Norsk Geol. Tidsskr., b. 12. 1931. Kr. 1,00.
- ” 16. HØEG, O. A., *Blütenbiologische Beobachtungen aus Spitzbergen*. 1932. Kr. 1,60.
- ” 17. HØEG, O. A., *Notes on Some Arctic Fossil Wood, With a Redescription of Cupressinoxylon Polyommatum, Cramer*. 1932. Kr. 1,60.
- ” 18. ISACHSEN, G. OG F. ISACHSEN, *Norske fangstmenns og fiskeres ferder til Grønland 1922—1931*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 4, h. 1—3. 1932. Kr. 2,80.
- ” 19. ISACHSEN, G. OG F. ISACHSEN, *Hvor langt mot nord kom de norrøne grønlandinger på sine fangstferder i ubygdene*. — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 4, h. 1—3. 1932. Kr. 1,00.

NORGES SVALBARD- OG ISHAVS-UNDERSØKELSER
LEDER: ADOLF HOEL

MEDDELELSER

Nr. 61

BJARNE AAGAARD

DEN GAMLE HVALFANGST

KAPITLER AV DENS HISTORIE

1767—1886

MED 20 ILLUSTRASJONER I TEKSTEN

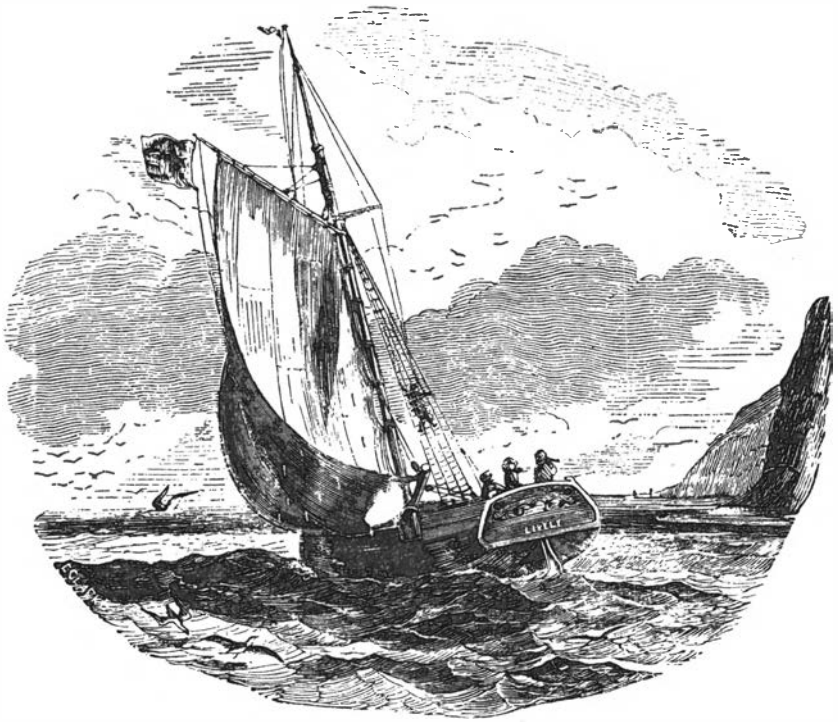
OSLO
KOMMISJON HOS JACOB DYBWAD
1944

COPYRIGHT 1944
BY BJARNE AAGAARD

PRINTED IN NORWAY
A. W. BRØGGERS BOKTRYKKERI A/S
OSLO

DEN GAMLE HVALFANGST

1767—1886

„Lively“.

RETTHVALFANGSTEN I NORDISHAVET

I tiden fra 1767 til 1818 ble det ifølge »History of Whitby« fanget 2921 hval fra 460 Whitby-skip foruten en masse sel, isbjørn, narhval og hvalross. Enkelte av disse fartøyer gjorde flere reiser hver sesong, og 3 av dem gjorde i alt 124 reiser til hvalfeltene. Et av disse skipene var »Lively«, som gjorde ikke mindre enn 34 reiser nordpå, den siste i 1819. Det var sannsynligvis det samme fartøy som 6 år senere opptrådte i Sydishavet og sammen med »Sprightly« gjenoppdaget Bouvetøya, og derpå var med da Biscoe i 1831 oppdaget Enderby Land.

I tidsrommet 1810—18 øket antallet av fangstskib på feltene ved Spitsbergen og i Davisstredet fra 99 til 157. 1814 var rekordår med hensyn til antall retthval fanget pr. skip. Så mange som det år er der hverken før eller senere blitt fanget. En av de skotske hvalfangere »Revolution« av Peterhead brakte med seg heim 44 hvaler som utgjorde 299 tonn olje til en verdi av £ 9568, uten å regne med bardene som hadde en uhyre verdi.

I tidsrommet 1814 til og med 1817 fanget 586 britiske hvalfangere 5 030 hval hvorav 54 508 tonn olje ble utvunnet foruten 2 697 tonn barder, hvilket gjennomsnittlig gir 8,6 hval pr. skip pr. reise, 93 tonn olje og 4,6 tonn barder.

Fangsten i Davisstredet ble drevet omtrent på samme måte som den på Spitsbergen og ved Grønland; der var dog atskillig mindre is i stredet og klimaet var en del mildere. Fangsten ble litt etter litt mindre lønnsom, antallet av hval tok stadig av, sluttelig lønnet det seg ikke mere å drive fangst etter grønlandshval og nordkaper unntatt i ganske liten skala.

Da Baffin oppdaget den havbukta som ble oppkalt etter ham, gjorde han ifølge Purchas (3. bind, s. 843) en av sine redere oppmerksom på bukta som et utmerket hvalfelt, hvortil hvalen som regel

kom i midten av juli og ble til slutten av august. Det skulde dog gå 200 år innen en del hvalfangere som fanget i Davisstredet og i sin iver var kommet helt inn i Baffinsbukten, nyttiggjorde seg dette felt. De kom dit i juli—august 1817 og fant bukta isfri og oppfylt av en utallighet av hval. Et skip fra Leith som var kommet lengst mot nord, gjorde en stor fangst, enda senere på året, mellom den 76° og 77° n. b., og da dette ble kjent, ble det i 1818 utrustet flere fartøyer som forserte isen i 74°—75° og drog nordover hvor de fant sjøen isfri og en masse hval.

Baffinsbukta — dette grønlandshvalens siste tilfluktssted — ble nå ekspløitert til det ytterste. I 1820 var denne hvalart omtrent forsvunnet fra St. Lawrencefloden, hvor kystbefolkningen litt etter litt var gått over til fangst av finnhval, når disse på forskjellige tider av året søkte inn imot land.

Etterat fangsten var blit utvidet til Baffinsbukta, foregikk den for det meste mellom den 75. og den 80. grad nordlig bredde, hvor det var mest hval. Jo lenger man kom mot nord, desto større var hvalen, mens den var tallrikest langs den 78. grad. Småhvalene holdt seg lenger sydpå og opptrådte i størst mengde langs den 76. breddegrad.

Ganske plutselig ble dett praktisk talt helt tomt for hval ved Spitsbergen, og denne forvandling fant sted i løpet av så kort tid, at mens man i det år Scoresby skrev sin »Account« (1820), sendte flere skip dit enn til Davisstredet, var flåten allerede i 1829 helt forsvunnet med unntagelse av et eneste fartøy. I 30-årene gikk et forsvinnende antall skip til Spitsbergen, mens hvalfangerne kastet seg over fangsten ved Grønland og i Davisstredet. Først i 50-årene kom det atter litt liv i Spitsbergenfangsten; de fartøyer som da ble utrustet, tok dog like meget sikte på fangst av sel som av hval, til de store bardehvaler omsider ble utryddet der oppe, hvor det senere bare no og da er blitt fanget et enslig eksemplar. Det sist kjente tilfelle da en grønlandshval ble drept ved Spitsbergen, inntraff i 1911, etterat man i lange tider hadde oppgitt tanken på å få se dyr av denne art i traktene der oppe.

„Det var engang“

SPERMASETTFANGSTEN I STILLEHAVET

Det ligger utenfor rammen av denne avhandling å gå inn på temaet om den store bedrift som tok sin begynnelse nordpå da Svend Foyn revolusjonerte hvalfangsten ved innførelsen av sin hvalkanon, hvorved de uhyre masser av finn- og blåhval som inntil da hadde levd et uforstyrret liv på de store verdenshav, falt som et lett bytte for menneskelig kløkt og utholdenhet. Alt dette er utførlig behandlet i vår hjemlige hvallitteratur, særlig da i Ristings standardverk »Av hvalfangstens historie«, mens denne litteratur i motsetning til den utenlandske inneholder forholdsvis få opplysninger om den annen store epoke i hvalfangsten, som tok sin begynnelse da amerikanerne begynte å etterstrebe spermasetten og den sydlige retthval.

Den enorme spermasettfangst i Stillehavet tok sin begynnelse i 1788, da Enderby Brothers, London, sendte sitt skip »Amelia« dit for å søke nye hvalfelter; og nybyggerne i Australia fant på et tidlig tidspunkt at spermasettfangsten fra alle deres kyster var både lett og innbringende. En tid så det næsten ut til at det skulde oppstå en hvalfangst der nede som kunde bli en medbeiler til amerikanernes storfangst på alle hav, men likesom moderlandet lot også Australia fangsten forfalle, og selv ikke subsidier kunde holde den i live. .

Noen av de viktigste kilder vedrørende spermasettfangsten i Stillehavet og Det indiske oseaen er Colnetts »Voyage« (1798), Beales »History of the Sperm Whale« (1839), Bennetts »Narrative« (1840) og Mac Nabs »Murihiku« og »The old whaling days« Jeg henviser for øvrig til bibliografien i annet bind av »Fangst og forskning i Sydishavet«.

Hollandske hvalfangere ved Spitsbergen.

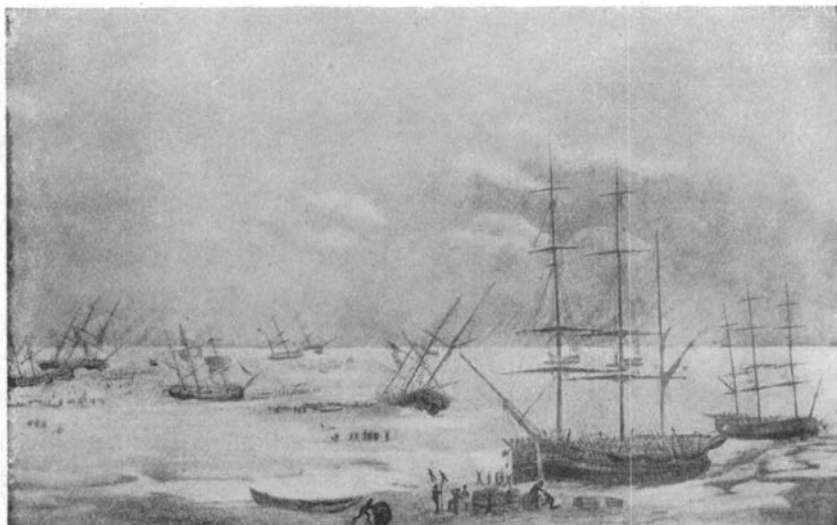

Hollandsk trankokeri på Spitsbergen.

Colnett var fører og medeier av sluppen »Rattler«, som av rederiet Enderby Brothers ble sendt ut spesielt for å undersøke de forskjellige fangstplasser og felter i Stillehavet.

Da »Rattler« ankom til Mochaøya på Chilekysten den 1. mai 1793, fant man at hele sjøen var full av spermasetter. Colnett gikk derpå nordover så langt som til St. Felix og St. Ambroseøyene, hvor han ankom den 20. mai uten å ha sett noen hval. Han gikk derpå til Perukysten i nærheten av Lima, hvorpå han satte kursen for Galapagosøyene. Han observerte svært få hval underveis, hvorfor »Rattler« gikk tilbake til Perukysten og seilte nordover til man ankom utenfor Mexicokysten den 19. august. Her traff han på en masse spermasett, og ble på dette felt til han den 4. oktober fortsatte til Kaliforniakysten. Mellom Kapp Corrientes og Mariaøyene observerte man en masse hval, og på tilbakeveien ble det sett en del i nærheten av Quibo. Dette var i januar 1794. Skipet gikk derpå tilbake til Galapagosøyene, hvor Colnett i april måned så en masse spermasetter, særlig unger. Da han trodde her å ha funnet spermasettene møteplass fra så vel Mexico- som Perukysten samt Panamabukta, og antok at hvalene gikk til Galapagos for å kaste sine unger, anbefalte han disse øyer som det beste møtested for britiske hvalfangere i Stillehavet.

I 1819 ble de inntil da ikke undersøkte egner i det nordvestlige Stillehav, som senere gikk under navnet »de japanske kystgrunner«, oppdaget som et rikt fangstfelt av den britiske hvalfanger »Syren«, og fra disse rikholdige felter ble det år om annet hentet ca. 40 000 tønner olje til en gjennomsnittlig pris av £ 8 pr. tønne, hvorav man kan slutte seg til verdien av handelen i sin helhet.

Hvalfangere etter en storm i Davisstredet, 2. juli 1830.

I 1819 var Honolulu det største centrum i dette osean, og 50 år etter »Amelia«s tid, var $\frac{9}{7}$ -deler av den amerikanske hvalfangerflåte engasjert i spermasettfangsten i det nordlige og sydlige Stillehav.

Beale avgikk fra England med hvalfangeren »Kent« i 1830, og passerte Kapp Horn 5. januar 1831. Han gikk derpå oppover langs vestkysten av Syd-Amerika til Peru, og forlot den 28. mars 1831 Monte Christo. 4 dager deretter så han den første flokk spermasetter. Han gikk nå videre til Sandwichøyene, som han fikk i sikte den 4. mai 1831 på vegen til Japanfeltene, som man ønsket å nå i juni. Etter ankomsten dit så Beale hver eneste dag for uker ad gangen en masse spermasetter, helt fra juni til midten av september, da det ble færre av dem. I slutten av september var de helt forsvunnet, hvorfor »Kent« satte kursen for Boninøyene på $141^{\circ} 30'$ ø. l. og $26^{\circ} 30'$ n. b., hvor man igjen traff på en mengde hval, som Beale trodde migrerte SV-over. Dette var i oktober 1831. »Kent« krysset nå omkring i Stillehavet helt til den 20. januar 1832 uten å se noen hval før han den sistnevnte dag tok en ved Bougainvilløya. Krysstoktet fortsatte deretter uten hell til »Kent« den 6. april vendte tilbake til Japanfeltet.

I juni 1832 forlot Beale »Kent« og gikk ombord i en annen hvalfanger, »Sarah and Elizabeth«. Dette skip tok en mengde spermasetter ved Japan, hvorpå man fortsatte til Sandwichøyene. På denne reise

observerte Beale en masse spermasetter som tilsynelatende drog sydover. Den 30. august kom skipet til Sandwichøyene og fortsatte reisen heimover via Vennskapsøyene og New Zealand.

Bennett avgikk fra London i oktober 1833 med hvalfangeren »Tuscan« for Stillehavet via Kapp Horn. I begynnelsen av februar var »Tuscan« ved Juan Fernandez, hvor man fikk øye på de første spermasetter i Stillehavet. Skipet gikk derpå til Sandwichøyene, hvor man ankom den 22. mai 1834. På 40° n. b. nordost av disse øyer, traff »Tuscan« store flokker av spermasetter. Kursen ble deretter satt for Queen Charlotteøya på 50° n. b. på vestkysten av Nord-Amerika. På denne reise ble ingen hval observert — men på vegen sydover igjen traff man på en spermasett i 31° n. b. og 153° v. l. Dette var den 23. juli. Et par dager senere observerte man en masse spermasetter. Feltet nordenfor Sandwichøyene var den gang meget rikt, og det ble sett store mengder av spermasetthval mellom 23° og 31° n. b. og 154° og 160° v. l. »Tuscan« gikk nå tilbake til Sandwichøyene, hvor den ble liggende til 20. oktober 1834, da man atter styrte nordover. Utenfor Guadeloupe og Kapp St. Lucas, Kalifornia, traff man på en hel flåte av amerikanske hvalfangere. »Tuscan« fortsatte derpå til Marquesasøyene. På denne tur ble det observert en masse hval.

DEN NORSKE DELTAGELSE I STILLEHAVSFANGSTEN

Så vidt man vet deltok bare ett norsk fartøy, »Syttende Maj« (»17de Maj«) av Arendal, i spermasettfangsten i Stillehavet.

»Vestlandske Tidende« for 13. november 1842 inneholdt en artikkel opptatt etter »Stettiner Börsen Nachrichten«: Hvalfiskefangst i Sydhavet, hvori det berettes:

»Havets Udbytte er en vigtig Gren af den menneskelige Production, hvori alle Stater, der have Søkyster og drive Søfart, tage mere eller mindre Del. Norge finder sin eneste Existens derved, og har fornemmelig ved Hjælp deraf og ved streng Aarvaagenhed under frie Institutioner, vidst at sætte sine Finantser i et sådant Forhold, som endnu ingen anden Stat i Verden kan rose sig af at have opnaaet. Dog ikke blot langs Kysten eller i Nærheden, men ogsaa i de fjerne Regioner har allerede for lang Tid siden dristige Nationer med mere eller mindre Held søgt at gjøre sig Fordele af Havet, og i den senere Tid, da ikke Fiendtligheder, som før hørte til Dagens Orden, forstyrre Skibs-

farten, er denne Erhvervskilde bleven mere og mere udvidet. Med et Ord, Havet er nu den store Verdensrepublik, som giver alle Nationer, der vide at benytte den, en lige Ret, og om end en liden Streg (Øresund, Levninger fra den gamle Feudaltid) heri gjør en Undtagelse, saa vil snart, det haabe vi med Vished, ogsaa denne bortryddes.

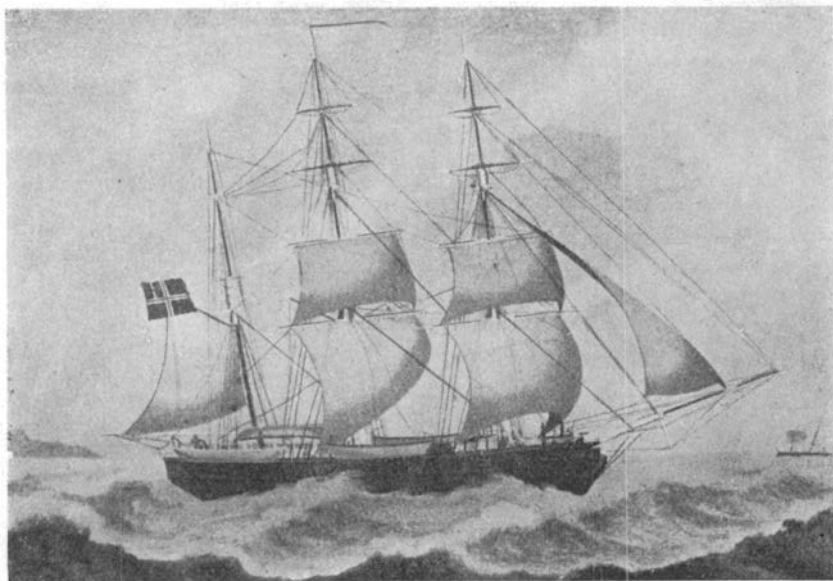
Med Fiskeriet i de fjerne Egne mene vi naturligvis fornemmelig Hvalfiskefangst. Nordmændene skulle have været de første, som begyndte hermed, men da de kuns indskrænkede Fangsten til deres egne Kyster, var Resultatet kun ringe. Noget senere, i det 12 og 13 Aarhundrede, men ogsaa kun i sin Nærhed, efterfulgte Bicayerne. Hvalfisken viste sig i den Tid meget hyppig i hine Farvande, men i den senere Tid er den der, ligesom i alle Have, der ligge nær ved Europa, bleven en Skjeldenhed. I det 17 og 18 Aarhundrede begyndte Hollænderne at opsøge Hvalfisken i de høiere Polaregne ved Spitsbergen og Grønland, hvilket Exempel Englænderne fulgte, og noget senere, da den ogsaa her blev skjeldnere, vendte man sig mere til Baffins Bay og Davis Strædet, men ogsaa herfra er Hvalfisken for en stor Del forsvunden, og Englændernes sidste Expedition dertil havde et meget uheldigt Udfald. Nu er det store Felt for Hvalfiskefangsten alene i Sydhavet, indtil 40 Grader sydlig Bredde, i Særdeleshed i vestlig Retning for Amerika og østlig for Nyseeland, saavel som ved Kysterne af Chili, Nyholland og Vandiemensland, samt henimod Japan. I det forrige Aarhundredes sidste Halvdel begyndte nogle Englændere at opsøge disse Regioner for Hvalfiskefangsten, men i den sidste Tid havde Nordamerikanerne heri givet Exemplet i stor Skala som er bleven fulgt baade af Englændere og Franskmænd, medens Hollænderne ikke alene nu synes at mangle deres tidligere Dristighed i denne Retning, men endog, som det forekommer os, meer og meer ere gaet tilbage i den forøvrig simplere Fangst efter Silden. I Tydskland har Hamburg siden det forrige Aarhundrede deeltaget i Fangsten efter Hvalen og andre Sødyr i de nordlige Regioner for at forskaffe sig Tran, Fiskeben etc., og ligeledes gjøres der aarlig fra flere Havne i Holsteen og Danmark Expeditioner for denne Fangst til Grønland, hvor ellers nu Sælhundfangsten synes at være den vigtigste. For Fiskeriet i Sydhavet derimod, som i Almindelighed betragtes som langt fordelagtigere, har i Tydskland først Bremen for 4 eller 5 Aar siden brudt Isen. Den første Expedition dertil er bleven fulgt af flere, saa Bremen tæller nu 6 à 7 i denne Fart beskjæftigede Skibe. Kjøbenhavn har ogsaa allerede et Par Skibe paa Fangst i Sydhavet, og Sagen

Chr. Stephansen.

nærmer sig saaledes ogsaa vore Egne. Spørgsmaalet er om ikke ogsaa vore preussiske Havne med Fordel skulde kunne deltage i denne Fangst. Er Sagen endogsaa ganske ny for os, og mangler man endnu de forberedende Materialer, saa er dog ikke dette avskrækkende Argumenter, da baade Bremen, Kjøbenhavn og Frankrige for ikke længe siden befandt sig i samme Tilfælde. Da man i det sidstnævnte Land, nogen Tid efter den almindelige Fredslutning, paany optog Hvalfiskefangsten, var neppe et Spor tilbage af de Elementer, hvoraf man tidligere havde været i Besiddelse, men man har der vidst at hjælpe sig ved Forskrivning af sagkyndige og øvede Folk fra Amerika, og i denne Industrigrens Uddannelse allerede gjort saa store Fremskridt, at alene Havre for Tiden tæller henved 40 med Hvalfiskefangst i Sydhavet beskæftigede Skibe.

Ogsaa i den preussiske Østersø vilde man paa denne Maade kunne forskaffe sig de nødvendige Elementer, og om der end i dens Handelsmarine kun gives faa, som have lært Hvalfiskefangsten practisk at kjende, er dette ikke saa væsentlig, da det fornemmelig kommer an paa at have dygtige Capitainer og Harpunere. Med Hensyn til

„17de Maj“ av Arendal. Den eneste norske hvalfanger på spermasettfangst i Stillehavet, 1844—1846.

Skibenes Bygning og Udrustning for Hvalfiskefangsten, kan ingen vanskeligheder indtræffe, naar man vil tage Udlandets Erfaring paa Raad, og med Hensyn til Omkostningerne har man her aabenbar Fordel fremfor Frankrige, Kjøbenhavn og Bremen, hvor baade Bygningen og Udrustningen er mærkelig dyrere. Paa en rask Afsætning af Hvalfiskefangsten, skulde vi tilraade Indførselsfrihed for dens Producter, Tran, Hvalros (feilaktig oversættelse av det tyske ord *walrus* eller spermasettolje) og Been, kan det heller ikke mangle, da vi nu fra Udlandet fornemmelig fra Amerika, bestille disse Artikler i store Mængder. Vilde Staten paa sin

H. Fr. Crawford.

Side opmuntre Hvalfiskefangsten, skulde vi tilraade Indførselsfrihed for dens Producter. Et virkelig Præmiesystem, saaledes som det endnu finder Sted i Frankrige og fordum fandt Sted i England og Holland, kunne vi derimod ikke billige. Amerikanerne, der staae høiest med Hensyn til Hvalfiskefangsten, nyde ogsaa kun Fordelen af fri Indførsel af dens Producter. Det samme er ogsaa nu Tilfældet i England.

Med Hensyn til det finansielle Resultat af denne Industrigreen, tjener følgende: Et Skib paa 250 à 260 Læster, der er den i Frankrige og Bremen almindelige Størrelse, vilde her, iberegnet 7 fornødne Schalupper, kobberhudet og af for denne Fart nødvendige Constructioner, kunne anskaffes for 28 til 30 000 Rdlr. Det fra Bremen til Sydhavet først udsendte Skib kom tilbage efter 22 Maaneders Forløb med fuld Ladning. Et saadant Tidsrum paaregnes ogsaa almindeligvis i Frankrige, men for at være ganske sikker, kan man ansætte Reisen til fulde 3 Aar, for hvilke følgende Udgifter da blive at beregne:

Renter af Hovedkapitalen à 6 Pct. 'Slitage af Skiber og Apparaterne à 10 Pst. pro Anno, eller begge tilsammen for 3 Aar 48 Pct.	Rdlr. 24.000.—
Hyre til Besætningen	» 16.000.—
Proviant for 37 Mand	» 9.000.—
Havne- og Lodspenge, samt Skibsudgifter i Udlandet	» 3.000.—
Assurance af 50.000 Rdlr. à 4 Pst. pro Anno for 3 Aar	» 6.000.—
Tilsammen	<u>Rdlr. 58.000.—</u>

Derimod kan man af et saadant Skib vente en Indtægt af:	
7.500 (til 8.000) Centner Tran à 8½ Rdlr.	Rdlr. 63.750.—
18.000 (til 20.000) Pund Been à 15 Sgr.	» 9.000.—
Tilsammen	<u>Rdlr. 72.720.—</u>

En lignende, dog maaske ikke fuldt saa stor Gevinst vilde man erholde istedet for den alminnelige Hval at fange Kaskelotter. Der gives af Hvalfiskene 6 eller 7 Arter, hvoraf nogle give mindre Tran, og det kommer an paa Capitainens Sagkundskab og Erfaring kun at fange det Slags der giver meest af sig.«

Denne artikel bar tilsynelatende frukt, idet det neste vi hører er følgende »Indsendt«, opptatt i »Vestlandske Tidende« for 29. juli 1843:

Arendal 28. juli.

»En af dette Steds dygtige og driftige Handelsmænd, Herr Christian Stephansen, har i f. m. udstædt en Indbydelse til Actietegning paa en Expedition for Hvalfiskefangst i Sydhavet. Ethvert Forsøg paa

Hvalfangerflåten forlater New Bedford 15. november 1861 for å blokere Charlestons og Savannahs havner.

17 amerikanske hvalfangere som ble forlatt i Nordishavet
i september 1871.

at aabne nye Næringskilder, eller sigtende til en større Udvikling af vor Handel og Skibsfart fortjener Anerkjendelse, og maa i høi Grad interessere endog de, der mangle Evner til en directe Medvirkning af saadanne Foretagenders Fremme. Vi vilde saaledes allerede tidligere for vore Læsere have omtalt denne Indbydelse, hvis ikke Udstæderen havde tilkjendegivet os sit Ønske om, først at se hvorvidt Planen vandt Bifald, at man turde vente sig den realiseret. Hertil er nu de bedste Udsigter, da alene her paa Stedet er tegnet for omtrent det halve Antal af de paaregnede Actier, og at ogsaa Planen paa andre Steder vil vinde Bifald, er vel ikke at betvivle. Vi aftrykke af selve Indbydelsen følgende:

»Efter anstillet Overslag antages, at den hele Udrustning og Forsyning af Fartøiet til en Expedition paa omtrent 2 Aar, Fartøiet iberegnet, vil komme til at koste 20 til 25.000 Spd. Denne Sum kunde maaske passende indeles i 40 à 50 Actier.

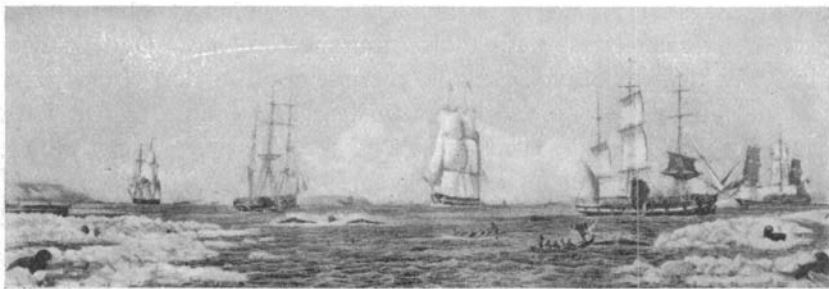
»Jeg har en Brig, »Syttende Maj« kaldet, drægtig 116 Commerce-læster. Fartøiet er stærkt forbundet, kobberboltet, kobberforhudet og staar i første Klasse i Arendals Assuranceforening. Dette, i Forening med dets fortrinlige Seilads, forvisser om, at det, efterat have faaet de almindelige Forandringer som ere nødvendige til den Fart, er meget vel skikket til en saadan Expedition. Fartøiet vil jeg tilbyde D'Hrr. Actietagere paa følgende Vilkaar:

»D'Hrr. Interessentere her i Arendal udvælge 3 kyndige Mænd hersteds og jeg 2. Den Taxt, som disse 5 Mænd sætte paa Fartøiet, er jeg villig til at sælge det for, uden Appellation, i den Stand som det befindes naar Taxten skeer.

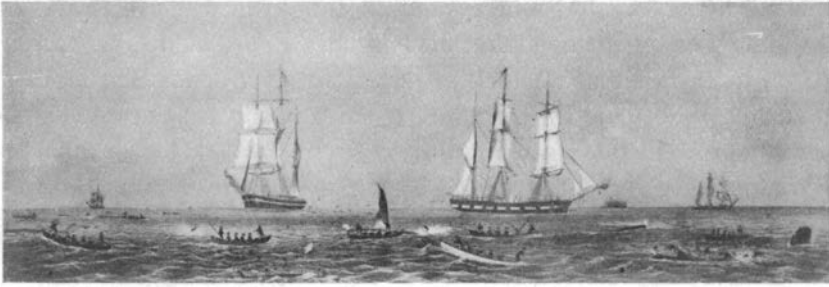
I Henseende til Bestyrelsen af samme Expedition, da vælges af samtlige Actiehavere blandt Interessenterne i den Bye, hvor de fleste Actier ere tegnede, trende Mænd, som gives fuld Myndighed til at være bestyrende Redere af Fartøiet, Expedition og alt hvad dermed staar i Forbindelse. De udnævnte ere forpligtede til at paatage sig dette Hverv uden Godtgjørelse. De fungere til første Reise er aflagt, Regnskaberne for samme ere opgjorte, og af 3de dertil paa det Sted, hvor Bestyrelsens Medlemmer ere bosatte, udnævnte Mænd, ere reviderede og deciderede.

»Naar Actietegningen ansees saa tilstrækkelig fremskreden, at der kan have nogenlunde Vished for at Expeditionen vil komme istand, udnævnes Bestyrelsen. Til denne maatte da enhver Actietager udbetale i Forskud 300 Spd., og det resterende Beløb, naar Fartøiet er udexpederet og alle Regnskaber ere reviderede og deciderede af en Revision, bestaaende af 3 Mænd, der ligeledes udnævnes av Interessenterne paa det Sted, hvor Bestyrelsens Medlemmer ere bosatte. For de modtagne Forskud maa Bestyrelsen, om det forlanges, stille Caution indtil Regningerne ere reviderede og deciderede.

»Naar første Reise er tilendebragt, og Regnskab for samme saaledes som ovenfor er forklaret er aflagt, bestemmes det i en Generalforsamling af Actiehaverne, i hvilken disse kunne møde personlig eller ved Fuldmægtig, ved fleste Stemmer om en ny Expedition atter skal foretages, eller hvorledes i modsat Fald med Interessentselskabets Eiendom skal forholdes. Paa samme Tid foregaar efter samme Regler som ved første Valg, Valg paa ny Bestyrelse, til hvilken Function de fratrædende kunne vælges paa ny, om de dertil ere villige. Paa samme Maade forholdes efter enhver følgende Expedition saavel med Hensyn paa Valg af Bestyrelse, som med Hensyn paa Regnskabs Aflæggelse,

Retthvalfangst i Beringstredet 1871.

Spermasettfangst i Stillehavet 1874.

Revision etc. Ingen, som vælges til Medlem af Bestyrelsen eller til at revidere Regnskaberne, kan undslaae sig for at modtage dette Hverv.

»Ethvert af de i det foregaaende omhandlede Valg kan foretages enten ved personlig Nærværelse, ved Fulmægtig eller ved indsendte skriftlige Stemmesedler. Enhver Interessent har kun en Stemme, uanset hvormange Actier han haver taget, og de fleste Stemmer gjøre altid Udslaget.

»Det bemærkes at de første Actietagere have Fortrinsret til at blive Interessentere fremfor de, der senere og efterat det tilstrækkelige Antal Actier ere tegnede, maatte melde sig.«

Bergens Stiftstidende, nr. 72, 1843 inneholdt en redaksjonell notis, datert Bergen, den 6. September hvori meddeltes:

»Fra Arendal berettes i Anledning af den der udstedte Indbydelse til Actietegning paa en Sydsøeexpedition, at i Bergen ere ingen Actier tegnede, fordi man der er i Færd med at bringe et lignende Foretagende istand. Dette nye Bevis paa en vaagnende Associationsaand blandt vore Handlende erfarede vi med megen Fornøielse; men det forekom os besynderligt, at vi slet ikke have hørt denne Sag omtale, da den dog ikke hører blandt de Ting, som fordrer Hemmeligholdelse, eller ere skikkede dertil. Vi ere derfor tilbøielige til at antage, at det endnu ikke er kommen meget videre dermed, end til den blotte Tanke, og finde den Frygt grundet, at man, ved ikke at ville forene sig med Arendaliterne til det første Forsøg, splitter Kræfterne og lettelig kan foraarsage, at begge Planer gaar overstyr. I den Arendske Forening ere endnu 16 Actier ledige, og om disse tegnedes i Bergen, turde dette være en passende Begyndelse for denne Bye til en Virk-

somhed, hvori der altid senere kunde deeltages med større Kraft, om de første Forsøg maatte falde heldigt ud. Hvordan det nu end er, troe vi at en offentlig Meddelelse om, hvad der i denne Sag hidtil er foretaget, vilde være af Interesse, og vi anmode saaledes Vedkommende om at tilstille os Oplysninger derom, hvilke vi da skulle be- kjendtgjøre for vore Læsere.«

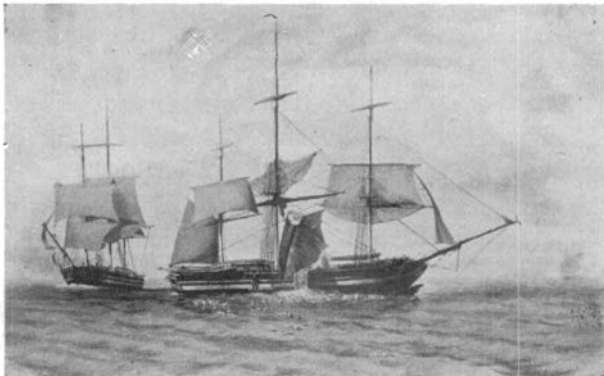
I Berg. Stiftstid. for 1843 og 1844 findes for øvrig intet nevnt om denne sak.

Ifølge Arendal-boken (side 452) ledet aksjeinnbydelsen til følgende beslutning:

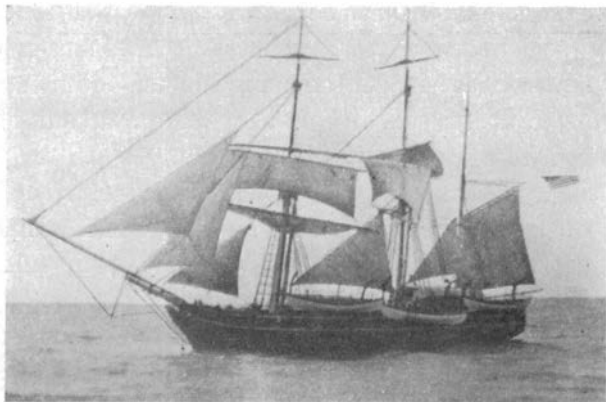
»Den 8de September 1843 konstitueredes Selskabet for den projekterede Sydhavsexpedition — hidtil var tegnet 40 Aktier à 600 Spd. pr. Stk., men der var Adgang til at tegne indtil det oprindelig bestemte Antal 50 à 100. Til Direktion valgtes Chr. Stephansen — Indbyderen til Selskabet — Emil Kallevig og N. B. Herlofson. Expeditionens Skib »17 Maj« afgik fra Grimstad 21de December. Fører Fr. Crawford.«

»Vestlandske Tidende«, Arendal, for 22. desember 1843, brakte følgende meddelelse:

»Igaar afgik herfra den i offentlige Blade forhen omhandlede og ved Actietegning istandbragte Sydhavsexpedition. Fartøiet (Barkskibet 17de Maj) føres av Capt. Frederik Crawford fra Grimstad, og som første Fiskercapitain er engageret en Franskmand, Hr. Holmer, som i 9 Aar har været ved denne Fart og senest i samme Egenskab

Amerikanske retthvalfangere.

New Bedford hvalfanger.

har gjort en Sydhavstour med Capt. Sødring fra Kjøbenhavn. Fartøiets hele Besætning, Kahyt- og Skibsdrenge iberegnet, udgjør 34 Mand.«

Nederst på side 459 i Arendal-boken finnes følgende meddelelse:

»Den 3dje Mars 1846 indløb til Direktionen for Syhavsexpeditionen Efterretning fra Capt. Crawford, datert 26. September 1845 Honolulu. Desværre havde Fangsten været ubetydelig, dens hele Udbytte var noget over 1000 Tønder Olje og ca. 8000 pund Barder. Capteinen agtede efter at have indtaget friskt Vand og nogle faa Skibsprovisioner igjen at afgaa til Ny-Zeeland for at gjøre nye Forsøg.

Den 3dje August ankom Sydhavsfareren »17 Maj« fra Hamburg. Besætningen er ved godt Befindende, men kan naturligvis ikke undlade at beklage sig over i den lange Tid at have tjent for en saa ubetydelig Hyre som deres tilkommende Procent av Fangsten udgjør. Som et vakkert Træk af dette Mandskab og som et Bevis paa det gode Forhold, Capteinen har vidst at vedligholde ombord blandt de Norske, fortjener det at bemærkes, at uagtet de slette Udsigter til Fortjeneste rømte ikke mere end en Mand under Skibets Ophold paa Sandwich-øerne, skjønt de mest fristende Tilbud (18 til 22 Piastre pr. Mnd.) fra andre Skipper.«

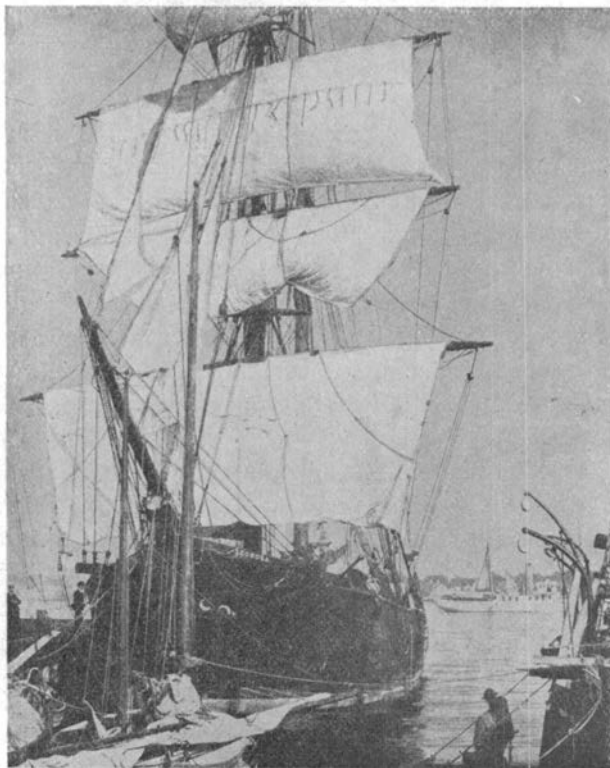
I »Morgenbladet« for 7. januar 1933 skrev sorenskriver H. P. K. Knudtson i en artikkelserie »Av kommandørkaptein Ihlens memoarer gjengitt for »Morgenbladet« av hans svigersønn«:

»I Arendal besøkte Ihlen en bekjent av sin far, skibsreder Christian Stephansen, som bodde på Strømsbonesset. Stephansen viste Ihlen omkring på sitt skibsverft, der var hans stolthet. Hans skibsbyggeri var det første i Norge, som bygget skib til transatlantisk fart. Han hadde nettop sendt en brigg, »17de Mai«, der var bygget for et interessentskap på hans verft, til »en Sydhavsekspedisjon« efter hval.

Dette var kanskje begynnelsen til vår antarktiske hvalfangst!

Det gikk forresten uheldig med ekspedisjonen, hele kapitalen gikk i vasken.«

I den anledning gjorde jeg i »Morgenbladet« oppmerksom på at »17de Maj« ikke fanget i Sydishavet, men i Stillehavet (Sydhavet), og da Sigurd Risting som tok feil av Sandwichøyene i det nordlige Stillehav og Syd Sandwichgruppen i Sydishavet, skrev i »Den norske

Hvalfangeren „Leonora“ i New Bedford.

Modell i halv størrelse av hvalfangeren „Lagoda“. Hvalfangstmuseet.
New Bedford.

sjøfarts historie« at »Den 17de Maj« var det første fartøy som fanget i Sydishavet, gjorde jeg oppmerksom på feilen, som ble rettet.

Briggen ble ikke bygget i Arendal, men på Koromandel-kysten, og solgt til København, hvorfra den i 1836 ble innkjøpt til Arendal av Chr. Stephansen, som lot den omrigge til bark på sitt verft, før avreisen til Honolulu.

I slutten av august 1944 mottok jeg underretning fra herr Thomas Hauge, Norsk Sjøfartsmuseum, Bygdøy, om at han hadde funnet kaptein Crawford's »Dagbog holden ombord i Skibet »17de Mai« av Arendal, paa en Reise til Kamtschatka & Sydhavet paa Hvalfiskerie i Aaret 1844«. Denne dagbok som omspinner hele tiden fra skipets avgang fra Norge i desember 1843 til dets hjemkomst i 1846, er meget

interessant og velskreven. Hauge akter å få den utgitt i bokform, sammen med en innledning som omhandler amerikanernes, englendernes, franskmennenes, danskenes og tyskernes spermasettfangst i Stillehavet i midten av forrige århundre.

Crawfurds dagbok og andre dokumenter vedrørende »17de Maj«-ekspedisjonen, hvoriblandt en korrespondanse mellom Stephansen og Crawford, som befinner seg i Norsk Sjøfartsmuseums arkiv, vil, sammen med de beretninger som finnes i Arendals Museums arkiv, i »Grimstad bys historie«, og i E. Kallevigs »Sjøfarten i Arendal 1815—1850« danne et utmerket grunnlag for en utførlig beskrivelse av denne, første og eneste norske hvalfangstekspedisjon til Stillehavet for hundre år siden. E. Kallevig tok dog, som Risting, feil av Sydhavet (Stillehavet) og Sydishavet.

Ifølge de ovennevnte kilder avgikk skipet fra Norge til Portsmouth, hvortil man fikk smuglet en del franske og baskiske hvalfangere over fra Le Havre. Fra Portsmouth gikk »17de Maj« via Kapp Horn til Chilekysten, Honolulu og Kamtschatka, og returnerte, etter en avstikker henimot New Zealand, via Kapp Horn, med anløp av Falklandøyene.

Lauritz Christian Stephansen ble født på Tjølling prestegård ved Larvik i 1801, som sønn av den i 1800 nyutnevnte sokneprest, senere prost Nils Seiersløv Stephansen og hustru Kirsten Wright Bøckmann, datter av en av Larviks største forretningsmenn. Han kom tidlig til sjøs og førte som ung mann briggen »Lovisa« som tilhørte hans svoger, Eidsvollsmannen Jacob Aall til Nes Jernverk. Omkring 1830 reddet han et skipsmannskap utenfor Riga og fikk for denne bedrift medaljen for edel dåd. I 1827 ble han gift med Marianne Jørgensen, datter av Elias Winther Jørgensen til Melsom gård i Stokke.

Da »Lovisa« forliste kjøpte han i 1832 briggen »Bordeaux Paket«, og i 1833 nedsatte han seg i Arendal og begynte å bygge nye skip ved eget verft. Hans dattersøn, vår store banebryter, Norsk Hydros og så mange andre store norske foretagenders grunnlegger, minister dr. Sam Eyde, med hvem jeg i sin tid konfererte angående »17de Maj«-ekspedisjonen, har i »Mitt liv og mitt livsverk« gitt en del opplysninger om sin morfar, hvortil jeg henviser. Ifølge disse tok Chr. Stephansen opp passasjerfart mellom Bordeaux og New Orleans i 1837 med »Bordeaux Paket« og satte senere flere skip i denne fart, bl. a. det av ham

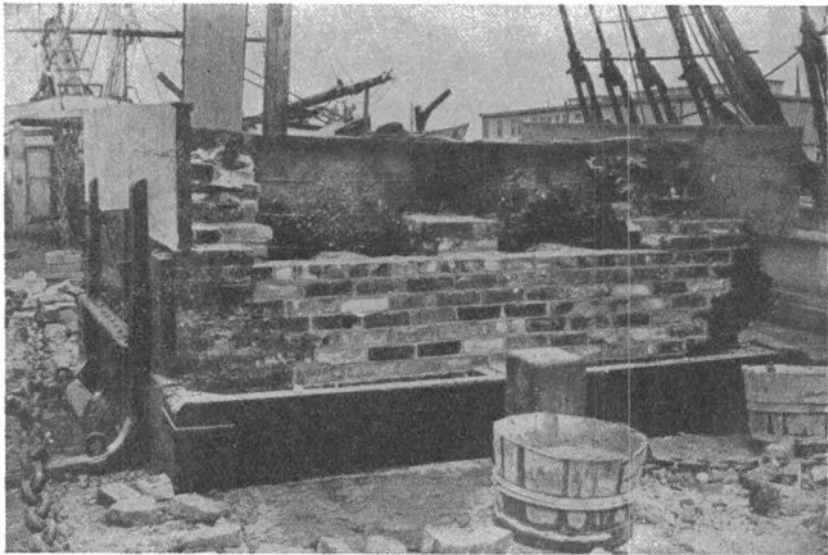

Båtene låres.

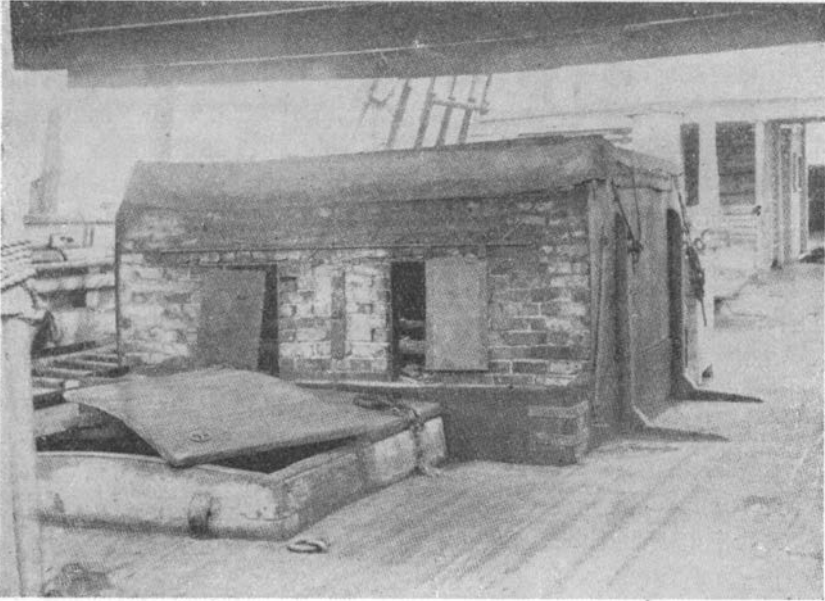
selv byggede »Amerika« i 1839. Han ble en av Arendals største skipsredere og var landets fjerde største. Samtidig var han kjent som en meget dygtig skipskonstruktør som bygget det ene skip etter det annet på sin eiendom Strømsbonesset.

Chr. Stephansen ble meget benyttet i statens og kommunens tjeneste. Han var således medlem av alle kommisjoner og komiteer som ble nedsatt til fremme og forbedring av skips- og sjøfartsforhold. Han arbeidet for anlegg av fyrene på Torungene og i Sandviken. For los- og havnevesenet hadde han stor interesse, og dets utvikling skyldtes meget hans initiativ.

Chr. Stephansen som døde, 62 år gammel, i 1863, var en av stifterne av Skibsassuransforeningen i Arendal. Han var i 26 år medlem av dennes direksjon og i 22 år medlem av Arendals bystyre. I 1848 ble han utnevnt til ridder av St. Olav, og i 1857 ble han valgt til stortingsmann. Under pengekrisen i dette år var han medlem av den kommisjon som hadde med fordelingen av de penger staten lånte til de nødlidende distrikter å gjøre, likesom han var representant for den norske regjering ved avslutningen av en handelstraktat med Frankrike og et statslån i Hamburg.

Opmuring av kokeri (try works) på skonnerten „A. V. Woodruff“ av New Bedford.

Ferdigbygget kokeri, overdekket med presenning.

Riksarkitekt F. Crawford-Jensen har gitt meg en del opplysninger med hensyn til »17de Maj«-ekspedisjonen og førerens vita, hvorav det bl. a. framgår at kaptein, senere konsul, Hans Frederik Crawford ble født på Nes Jernverk den 17. oktober 1815, som sønn av skottlenderen ingeniør Thomas Crawford, og døde i Grimstad den 1. februar 1879.

»I 1821 flyttet familien til Grimstad, hvor faren ble kjøpmann og skipsreder. Med 21 år var Fr. Crawford skipsfører, men bega p. g. a. en håndskade sjøen i en tidlig alder, og overtok ved farens død i 1850 dennes forretning. Han var ordfører i Grimstad gjentatte ganger og første gang i 34-årsalderen. Videre var han formann i Agder Assuranseforening og senere likeså i Norsk Veritas.«

STILLEHAVSFANGSTENS NEDGANG

Fra 1835 til 1860 besto den årlige amerikanske hvalfangerflåte av ca. 600 fartøyer med en tonnasje av ca. 190 500 tonn. Den årlige import av spermasettolje var i gjennomsnitt 117 950 barrels, 25 913 barrels retthvalolje og 2 323 512 pund barder med en total årlig verdi av over 8 000 000 dollar.

I 1846 besto flåten av 680 fullriggere og barker, 34 brigger og 22 skonnerter med en total tonnasje av 233 262 tonn. Verdien av denne flåte oversteg 21 millioner dollar, mens hvalfangsten i sin helhet ga arbeid til 70 000 mennesker. I hele bedriften var det nedlagt 70 millioner dollar. Etter 1847 falt prisen på spermasettolje intet år i 30 på hinannen følgende år under 1 dollar pr. gallon.

I 1847 deltok 727 fartøyer i fangsten, hvorav 60 i Atlanterhavet, 32 i Det indiske oseaen og 601 i det nordlige og sydlige Stillehav. 34 amerikanske havnebyer deltok den gang i hvalfangsten.

Mellom 1846 og 1856 steg prisen på spermasettolje fra 88 cent til 1 dollar 62 cent pr. gallon, retthvalolje fra 34 til 79 cent og barder fra 34 til 58 cent pr. pund.

I 50- og 60-årene av forrige århundre var hovedplassen for hvalfangsten i Stillehavet fremdeles Honolulu. To ganger om året lå havnen full av hvalfangere. Første gang i mars, når de ble utrustet for sommersesongen på det såkalte Japanfelt samt feltene i Behringsstredet og Det okotske hav. Annen gang når de ble utrustet for spermasettfangsten i tropiske og subtropiske farvann. For disse felter pleide hvalfangerne å avgå sent i desember eller tidlig i januar. De gikk da sydover for å fange ved Marshall-, Salomon- og Karolineøyene. Derfra arbeidet de seg nordover til Marianene og Boningruppen, som hørte inn under Japanfeltet. Det såkalte »off-shore«-fiskeri på Japan lå mellom 140° og 160° ø. l. og 28° til 32° n. b. Den beste tid av året for dette felt var fra begynnelsen av juni til slutten av september, da hvalene forsvant. Fra Japan pleide en del av hvalfangerne å gå til Det okotske hav, mens andre gikk til Nordishavet gjennom Behringsstredet, på hvilke felter de særlig tok retthval. Enkelte av dem gikk direkte fra Honolulu til Marianene og ankret opp ved Tinianøya i februar og mars, hvor de jaget knøl. Etter mars måned oppgav man Japanfeltet. En liten flåte bestående av brigger og skonnerter seilte fra Honolulu til Kaliforniakysten, hvor de deltok i gråhvalfangsten.

Hvalrossfangst i Nordishavet.

Disse hvalfangere kom som regel tilbake til Honolulu i april, for noen uker senere å gå nordover for å fange.

Fangsten på Perukysten fra 90° til 130° v., 5° sønnenfor ekvator, ble kalt »off-shore whaling«. Feltet langs denne kyst fra ekvator til 16° s. b. ved Paita var usedvanlig rikt på spermasetter. Ved Galapagosøyene var det beste felt sønnenfor Albemarleøya i Weather-, Lee-, Elizabeth- og Banksbuktene.

Den store finansielle krise i 1857 dannet begynnelsen til den amerikanske hvalfangsts tilbakegang, som vil sees av nedenstående tabell:

	Antall fartøyer	Tonnasje		Antall fartøyer	Tonnasje
1846	736	233 262	1886	124	29 118
1856	635	199 141	1896	77	16 358
1866	263	68 535	1906	42	9 878
1876	169	38 883	1933	14	9 367

I 1934 gikk den amerikanske hvalfangstflåte ytterligere tilbake, til tross for at man hadde vedtatt en voldsom skatt på innført hvalolje, den som senere umuliggjorde import av norsk olje fra Sydishavet.

Et av de mest berømte hvalfangerfartøyer, »Lagoda«, av New Bedford, gjorde i tidsrommet oktober 1841—juli 1886 12 reiser, hvorav de 10 brakte fortjeneste og to tap. Rederiets nettofortjeneste var 652 000 dolar. Følgende utbytter ble utdelt: 29,6 pst., 120,5 pst., 66,9 pst., 177,2 pst., 100 pst., 96,9 pst., 363,5 pst., 219 pst., 115,2 pst. Hver av reisene varte flere år, den 7de varte 3 år og 8 måneder. Gjennomsnittsfortjenesten pr. måned var $8\frac{1}{4}$ pst.

New Bedford i Buzzardbukta noen mil syd for Boston, som nå er en betydelig industriby, var i sin tid hovedsættet for den amerikanske fangst etter spermasetten, særlig da i Atlanterhavet og Det stille hav. Spermasettoljen som tidligere i stor utstrekning bruktes til kjerter i katolske og gresk-katolske land, benyttes no mindre og mindre, og prisene som engang lå høyt over den man kunde få for olje fra de andre hvalarter, sank ved den første verdenskrigs begynnelse til omtrent halvparten av den for olje av finn- og blåhval.

Hva New Bedford var for de nordamerikanske fristater, er Sandefjord blitt for vårt land. Som New Bedfords årvåke hvalfangere stadig søkte å finne nye felter, forbedre sine fangstredskaper og innføre nye metoder, har også Sandefjords driftige hvalfangere stadig drevet hvalfangsten lenger og lenger fremad, inntil byen i 1934, da dette ble skrevet, hadde overfløyet Tønsberg og Larvik og sto som Norges hvalfangerby par excellence.

Den blomstringstid som New Bedford hadde da spermasettfangsten sto på sitt høyeste, er forlengst forbi og kommer aldri tilbake. Hvordan vil det gå våre hvalfangerbyer når storhvalene er utryddet sydpå?

Den som lever får se. Jeg har dog den faste overbevisning at våre dyktige hvalfangere, med deres store arbeidskraft, pågangsmot og utholdenhet, vil klare brasene, selv når de har fått slaktet den gås som nå i over femti år har lagt så mange gyllne egg i redene rundt om i hele Vestfold fylke.

Illustrasjoner i teksten.

	Side
»Lively«	4
»Det var engang«	7
Hollandske hvalfangere ved Spitsbergen	8
Hollandsk trankokeri på Spitsbergen	9
Hvalfangere etter en storm i Davisstredet, 2. juli 1830	10
Chr. Stephansen	13
»17 Maj« av Arendal. Den eneste norske hvalfanger på spermasettfangst i Stillehavet, 1844—1846	14
H. Fr. Crawford	15
Hvalfangerflåten forlater New Bedford 15. november 1861 for å blokere Charlestons og Savannahs havner	16
17 amerikanske hvalfangere som ble forlatt i Nordishavet i september 1871	17
Retthvalfangst i Beringstredet 1871	18
Spermasettfangst i Stillehavet 1874	19
Amerikanske retthvalfangere	20
New Bedford hvalfanger	21
Hvalfangeren »Leonora« i New Bedford	22
Modell i halv størrelse av hvalfangeren »Lagoda«. Hvalfangstmuseet. New Bedford	23
Båtene låres	25
Oppmuring av kokeri (try work) på skonnerten »A. V. Woodruff« av New Bedford	26
Ferdigbygget kokeri, overdekket med presenning	27
Hvalrossfangst i Nordishavet	29

Innholdsfortegnelse.

	Side
Retthvalfangsten i Nordishavet	5
Spermasettfangsten i Stillehavet	8
Den norske deltagelse i Stillehavsfangsten	11
Stillehavsfangstens nedgang	28
Illustrasjoner i teksten	31

- Nr. 20. VOGT, TH., *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjon til Sydøstgrønland med „Heimen“ sommeren 1931.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 4, h. 5. 1933. Kr. 2,20.
- ” 21. BRISTOWE, W. S., *The Spiders of Bear Island.* — Repr. from Norsk Entomol. Tidsskr., b. 3, h. 3. 1933. Kr. 0,75.
- ” 22. ISACHSEN, F., *Verdien av den norske klappmyssfangst langs Sydøst-Grønland.* 1933. Kr. 1,60.
- ” 23. LUNCKE, B., *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers luftkartlegning i Eirik Raudes Land 1932.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 4, h. 6. 1933. Kr. 1,00.
- ” 24. HORN, G., *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjon til Sydøstgrønland med „Veslemari“ sommeren 1932.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 4, h. 7. 1933. Kr. 1,60.
- ” 25. ORVIN, A. K., *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjoner til Nordøst-Grønland i årene 1931—1933.* — Isfjord fyr og radiostasjon, Svalbard. Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 5, h. 2. 1934. Kr. 1,60.
- ” 26. GRIEG, J. A., *Some Echinoderms from Franz Josef Land, Victoriaøya and Hopen. Collected on the Norwegian Scientific Expedition 1930.* 1935. Kr. 1,00.
- ” 27. MAGNUSSON, A. H., *The Lichen-Genus Acarospora in Greenland and Spitsbergen.* — Repr. from Nyt Magazin for Naturvidensk. B. 75. 1935. Kr. 1,60.
- ” 28. BAASHUUS-JESSEN, J., *Arctic Nervous Diseases.* Repr. from Skandinavisk Veterinär-Tidsskrift, No. 6, 1935. Kr. 2,20.
- ” 29. I. KOLSRUD, O., *Til Østgrønlands historie. II. OSTERMANN, H., De første etterretninger om østgrønlendingerne 1752.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 5, h. 7. 1935. Kr. 2,20.
- ” 30. TORNØE, J. KR., *Hvitserk og Blåserk.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 5, h. 7. 1935. Kr. 1,00.
- ” 31. HEINTZ, A., *Holonema-Reste aus dem Devon Spitzbergens.* — Sonderabdr. aus Norsk Geol. Tidsskr., b. 15, 1935. Kr. 1,00.
- ” 32. ORVIN, A. K., *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjoner i årene 1934 og 1935.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 5. 1935. Kr. 1,00.
- ” 33. OSTERMANN, H., *Dagbøker av nordmenn på Grønland før 1814.* 1935. Kr. 10,00.
- ” 34. LUNCKE, B., *Lufkartlegningen på Svalbard 1936.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 6. 1936. Kr. 1,00.
- ” 35. HOLTEDAHL, O., *On Fault Lines Indicated by the Submarine Relief in the Shelf Area West of Spitsbergen.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 6. h. 4. 1936. Kr. 0,75.
- ” 36. BAASHUUS-JESSEN, J., *Periodiske vekslinger i småviltbestanden.* — Særtr. av Norges Jeger- & Fiskerforb. Tidsskr. h. 2 og 3, 1937. Kr. 1,00.
- ” 37. ORVIN, A. K., *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjoner til Øst-Grønland og Svalbard i året 1936.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 6, h. 7. 1937. Kr. 1,00.
- ” 38. GIÆVER, JOHN, *Kaptein Ragnvald Knudsens ishavsferder. Sammen-arbeidet efter hans dagbøker, rapporter m.v.* 1937. Kr. 5,80.
- ” 39. OSTERMANN, H., *Grønlandske distriktsbeskrivelser forfattet av nordmenn før 1814.* 1937. Kr. 6,40.
- ” 40. OMANG, S. O. F., *Über einige Hieracium-Arten aus Grönland.* 1937. Kr. 1,60.
- ” 41. GIÆVER, JOHN, *Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers ekspedisjoner til Øst-Grønland sommeren 1937.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 6, h. 7. 1937. Kr. 0,75.
- ” 42. SIEDLECKI, STANISLAW, *Crossing West Spitsbergen from south to north.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 7, h. 2. 1938. Kr. 1,00.
- ” 43. SOOT-RYEN, T., *Some Pelecypods from Franz Josef Land, Victoriaøya and Hopen. Collected on the Norwegian Scientific Expedition 1930.* 1939. Kr. 1,60.
- ” 44. LYNGE, B., *A small Contribution to the Lichen Flora of the Eastern Svalbard Islands. Lichens collected by Mr. Olaf Hanssen in 1930.* 1939. Kr. 1,00.
- ” 45. HORN, GUNNAR, *Recent Norwegian Expeditions to South-East Greenland.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 7, h. 5-8. 1939. Kr. 1,00.

- Nr. 46. ORVIN, ANDERS K., *The Settlements and Huts of Svalbard* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 7, h. 5-8. 1939. Kr. 1,00.
- ” 47. STØRMER PER, *Bryophytes from Franz Josef Land and Eastern Svalbard. Collected by Mr. Olaf Hanssen on the Norwegian Expedition in 1930.* 1940. Kr. 1,00.
- ” 48. LID, JOHANNES, *Bryophytes of Jan Mayen.* 1941. Kr. 1,00.
- ” 49. I. HAGEN, ASEBJØRN, *Micromycetes from Vestspitsbergen.* Collected by dr. Emil Hadač in 1939. II. HADAČ, EMIL, *The introduced Flora of Spitsbergen.* 1941. Kr. 1,00.
- ” 50. VOGT, THOROLF, *Geology of a Middle Devonian Cannel Coal from Spitsbergen.* HORN, GUNNAR, *Petrology of a Middle Devonian Cannel Coal from Spitsbergen.* 1941. Kr. 1,60.
- ” 51. OSTERMANN, H., *Bidrag til Grønlands beskrivelse, forfattet av nordmenn før 1814.* 1942. Kr. 7,60.
- ” 52. OSTERMANN, H., *Avhandlinger om Grønland 1799—1801.* 1942. Kr. 6,40.
- ” 53. ORVIN, ANDERS K., *Hvordan oppstår jordbunnsis? — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 8, h. 8,* 1941. Kr. 1,00.
- ” 54. STRAND, ANDR., *Die Käferfauna von Svalbard.* — Særtr. av Norsk Entomol. Tidsskr., b. 6, h. 2-3. 1942. Kr. 1,00.
- ” 55. ORVIN, ANDERS K., *Om dannelse av strukturmark.* — Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 9, h. 3, 1942. Kr. 1,00.
- ” 56. TORNØE, J. KR., *Lysstreif over Noregsveldets historie. I.* 1944. Kr. 9,00.
- ” 57. ORVIN, ANDERS K., *Litt om kilder på Svalbard.* Særtr. av Norsk Geogr. Tidsskr., b. 10, h. 1, 1944. Kr. 1,60.
- ” 58. OSTERMANN, H., *Dagbøker av nordmenn på Grønland før 1814. 2.* Oslo 1944. Kr. 5,80.
- ” 59. OSTERMANN, H., *Dagbøker av nordmenn på Grønland før 1814. 3.* Oslo 1944. Kr. 1,60.
- ” 60. AAGAARD, BJARNE, *Antarktis 1502—1944.* Oslo 1944. Kr. 12,00.
- ” 61. AAGAARD, BJARNE, *Den gamle hvalfangst.* Oslo 1944. Kr. 1,60.